

NAR MİTOLOJİSİNİN MODA TASARIMINA YANSIMALARI

REFLECTIONS OF POMEGRANATE MYTHOLOGY ON FASHION DESIGN

Dr. Öğretim Üyesi Nurhan ÖZKAN KUŞ

Akdeniz Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Bölümü,
nurhanozkan180@gmail.com

Antalya / Türkiye

ORCID: 0000-0002-5119-3063

Prof. Dr. Remzi DURAN

Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü,
duranremzi@gmail.com

Konya / Türkiye

ORCID: 0000-0002-7374-6116

ÖZET

Meyveler lezzetli ve vitaminli besin kaynakları olmasının yanı sıra, tarihsel süreçleri içerisinde insanların bakış açısıyla sosyo-kültürel hayatın vazgeçilmez parçaları haline almışlardır (Çağlıtütüncügil, 2013: 78). Ağaçtaki meyveler yukarıda, yüksekte, göğde yani Tanrı'ya yakın olduğu için üst gelirli insanlara atfedilmiştir. Toprağın altında bulunan patates gibi yer altında yetişen yiyecekler ise hiyerarşiye göre alt tabakaya uygun yiyecekler olarak görülmüştür. Mitolojide meyveler bir şeyleri söylemek anlatmak için kullanılmıştır (Naksali, 2006, XII). Böylece meyvelerle ilgili çeşitli inançlar doğmuş, meyveler sembolleşmiş, meyvelerin dili oluşmuştur. İnsanlığın gelişimi, birçok açıdan, meyvelere bağlanmıştır.

Nar meyvesi de meyveden çok ikonografik anlamları ile ön plana çıkmıştır. Nar sadece biçim güzelliğiyle değil, tarihsel derinliğe sahip, anlam yoğunluğu efsanelere uzanan sembolik değerleriyle de bulunduğu yeri daha da zenginleştirmiştir. Tarihi değerler ve motifler kültürün ileri taşınmasında önemli rol oynamaktadır. Nar motifi tüm medeniyetlerde bereket, bolluk, aşk, evliliğin devamlılığı, güzellik, çocuk gibi olumlu anlamlara gelmektedir. Bu denli önemli bir motifin değerinin ifade edilmesi, günümüzde kullanım alanının genişletilmesi, yaşatılması ve yaygınlaştırılması amaçlar arasındadır. Motifin daha önce moda tasarımı açısından ele alınmamış olması konu seçiminde etkili olmuştur.

Bu çalışmada konu ile ilgili literatür taraması yapılmış, Sümer, Mısır, Yunan, Roma, Vietnam, Japon medeniyetlerinde nar motifine yüklenen anlamlar incelenmiştir. Narın görüntüsü, tarihi, yüklenen mitolojik anlamlarından ilham alınarak, moda sektörüne de yansıtılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda hikaye panosu ve yedi adet giysi tasarımı yapılmıştır. Çizimler procreate programı ile oluşturulmuştur.

Koleksiyon mantığında yapılan bu çalışmada nar motifleri üsluplaştırılarak, giysi tasarım önerileri sunulmuş ve giysiler üretime hazır hale getirilmiştir. Bu çalışmanın başta moda tasarımcıları olmak üzere konu ile ilgili çalışanlara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Nar, Mitoloji, Moda, Tasarım

ABSTRACT

Fruits are not only useful and delicious food sources, but also an indispensable part of socio-cultural life (Çağlıtütüncügil, 2013: 78). Since the fruits on the tree are closest to the sky (that is, to God), they are under the privilege of lords, princes and nobles. Foods grown underground, such as potatoes, which are at the bottom of the hierarchy, are considered foods suitable for the substrate. In mythology, belief traditions, holy books, and mysticism, fruits represent saying something (Naksali, 2006, XII). Thus, various beliefs about fruits were born, fruits became symbols, and the language of fruits was formed. The development of humanity has, in many respects, been tied to fruition.

The pomegranate fruit has come to the fore with its iconographic meanings rather than fruit. The pomegranate has enriched its location not only with its beauty of form, but also with its symbolic values, which have historical depth and intensity of meaning, reaching legends. Historical values and motifs play an important role in carrying culture forward. The pomegranate motif has positive meanings such as fertility, abundance, love, continuity of marriage, beauty and children in all civilizations. Expressing the value of such an important motif, expanding its usage area, keeping it alive and spreading it are among the aims. The fact that the motif has not been dealt with in terms of fashion design before has been effective in the selection of the subject.

In this study, the literature on the subject was searched and the meanings attributed to the pomegranate fruit in Sumerian, Egyptian, Greek, Roman, Vietnamese and Japanese civilizations were examined. Inspired by the image, history and mythological meanings of the pomegranate, it has also been tried to be reflected in the fashion industry. In this context, a storyboard and six clothing designs were made. The drawings were created with the procreate program. In this study, which was carried out with the logic of collection, pomegranate motifs were stylized, clothing design suggestions were presented and the clothes were made ready for production. It is thought that this study will contribute to the employees related to the subject, especially fashion designers.

Keywords: Pomegranate, Mythology, Fashion, Design

1.GİRİŞ

Narın yetiştiricilik tarihi günümüzden 7000 yıl kadar öncelere uzanmaktadır. Çalı meyvesi olarak bilinen nar, ilk meyve türlerinden biridir (Yılmaz, 2007: 11). Bu meyvenin 5000 yıl önce kültürünün yapıldığı ve çeşitli sanat dallarına konu edinildiği, kök, gövde, yaprak, çiçek ve meyvelerinin farklı amaçlarla kullanıldığı tarihi kalınlardan anlaşılmaktadır (Onur, 1988, 148).

Orta çağ coğrafyacılarından İbn Fazlullah el-Ömeri (ö.1349), nar meyvesinin susuzluğa dayanıklı bir çalı meyvesi olduğunu ve Anadolu'da erken dönemlerden bu yana var olduğunu belirtmektedir. Meyve ağaçlarının yer aldığı bahçelerin cennet bahçelerine benzetildiğini ve meyve ağaçlarının bu bahçelerin bir süsü olarak gördüğünü de eserinde vurgulamaktadır (Küçükbaşçı, 2006: 547).

Farklı uygarlıklar nar meyvesini farklı isimlerle adlandırmışlardır. Eski Mısır'da nar "Arhumani" olarak bilinirken, Sami dillerinde "Rimmon" kelimesi kullanılmaktadır. İbranicede "Ramon" olarak adlandırılırken, Arapçada "Rumman" olarak geçmektedir. Romalılar ilk olarak nar meyvesine "Malum punicum" (çekirdekli elma veya kartaca elması) demişlerdir. Bu isim zamanla "Punicum granatum"a dönüşmüş ve son olarak C. Von Linne, nar meyvesine "Punica granatum" adını vermiştir. Yakın Doğu'da, Orta Asya'da ve Hindistan'da bu tür "Anar" olarak isimlendirilir. Anadolu'da ise yine bu kelimeye yakın olan "Nar" olarak ifade edilmektedir (Yılmaz, 2007, 11). Nar meyvesinin Anadolu öncesi ve antik döneme ait zengin bir geçmişi vardır (Karpuz, 2001: 265).

Nar meyvesi Sümer, Mısır, Roma, Yunan, Japon, Viyetnam mitolojilerinde farklı dönemlerde, farklı inançlarla kullanılmıştır. Nar meyvesi tarihi değeri ve anlamları ile kültürlerin önemli ögesi haline gelmiş nar motifine dönüşmüştür. Bu çalışma 12103004 nolu Selçuk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından desteklenmiş olan Türk Süsleme Sanatlarında Nar Motifi başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

1.1.Sümer Mitolojisinde Nar Motifi

Sir Leonard Woolley, Sümer Dönemine ait 16 mezar ortaya çıkarmıştır. Ortaya çıkan mezarların krallara ait olduğu anlaşılmıştır. Çifte mezarlardan birinde Kraliçe Şub-ad ve Kral Aban-gi yatmaktadır. Kraliçe Şub-ad'ın elinde altın bir kap, yanında ise taç yer almaktadır. Taç üzerinde figürlü ve bitkisel bezemeler görülmektedir. Erkek geyikler, boğalar, keçiler, aralarında üçlü nar demeti ve meyveli dallar tacı süslemektedir (Campbell, 2015: 46). Nar meyvesinin burada saltanatı, gücü temsil ettiği düşünülmektedir.

1.2.Mısır Mitolojisinde Nar Motifi

Eski Mısır'da Firavun Tuhuthmos nar bitkisini Asya'dan getirmiştir. Daha sonra nar sevilen bir meyve olarak kültürlerine girmiş şarabı bile yapılmıştır. Sütun başlıklarında ve duvar resimlerinde süsleme olarak kullanılmıştır. Mısır'da bereket, refah, saltanat, güç gibi anlamlara gelen nar motifinin en eski örneği, Akhenaten dönemine ait Tel Amarna'nın mezar duvar resimlerinde görülmektedir (Petit, 2009: 16-23).

1.3.Yunan ve Roma Mitolojisinde Nar Motifi

Nar motifi Hitit tanrıçası Kubaba'nın, Helenler'de Hara ve Afrodit'in sembolü olmuştur. Saçlarında yapraklı nar dallarından taç taşımaktadırlar. Roma'da da gelinlerin başlarına nar dallarıyla taçlar takılarak süslenmiştir. Eleusis'te Demeter'in rahipleri büyük Mysterion törenlerinde yapraklı nar dallarından taç takmaktadır. Aynı zamanda Demeter elinde haşhaş ve nar tutmaktadır. Argos'taki Hera heykelinin elinde de nar bulunmaktadır. Caesareali Eusebios'a göre, nar ve haşhaş doğurganlığı simgelemektedir. Plinus'a göre, Atina'daki Thesmophoria bayramlarındaki kurallara göre oruç tutan kadınlar nar yemez ve cinsel ilişkide bulunmaları yasaktır (Baldiran, 2012: 97).

Roma Dönemi Pluton, evliliğini devam ettirmek amacıyla tanrıça Kore'ye nar taneleri yedirmişti. Bir efsaneye göre Hades, Demeterin kızı Persephone'ye aşık olur ve onu yaşadığı yer olan yer altına kaçıtır. Kızı kayb olduğu için üzülen Demeter görevlerini yapamaz ve kıtlık baş gösterir. Zeus, Demeterin haline çok üzülür ve araya girer, Hades'ten Demeter'in kızını Demeter'e vermesini talep eder. Hades bu isteği kabul eder ancak Persephone'yi göndermeden önce bir nar tanesi yedirir. Nar tanesinin yiyen Persephone'nin yılın belirli zamanlarını, yer altında Hades'in yanında geçirmesi gerekmektedir. (Eliade, 2003: 359; Erhat, 1972: 124; Rosenberg, 2003: 53; Necatigil, 1988: 36; Beğenç, 1974: 49; Campbell, 1995: 187; Estin, Laporte, 2002: 139; Akman, Köktan, 2019: 215). Bu efsaneden cehennemde yenen bir lokmanın, yiyeni ölümler ülkesine sonsuza dek bağladığı ve narın evliliğin sürdürülmesini sağlayan bir meyve olduğu inançlarının oluştuğu düşünülebilir (Bonney, 2000: 883). Bir diğer efsanede ise Akheron'un oğlu, Persephone'ye Hades'in yanına indiği zamanlarda Tanrıça Hades için oruç tutarsa yeryüzüne dönebileceği fikrini vermiştir. Persephone ise oruç tutmaya başladığında, dayanamayıp nardan bir ısırık almıştır. Bunu gören Askalaphos, Hades'e haber vermiştir ve Persephone yeryüzüne çıkamamıştır (Erhat, 1972: 64). Hades ve Persephone'nin efsanelerinde diğer dünyanın nimetlerinin tadına bakanın, bir daha yeryüzüne yaşayan insanların arasına dönemeyeceği vurgulanmak istenmektedir (Eliade, 2003: 359).

Eros'un efsanesi ilk meyvelerin ortaya çıkışı üzerinedir. Eros bakire bir kızla çiftleşir ve yeryüzüne ilk şehvet filizi atılır. Yeryüzüne saçılan bakire kanından asma çotuğu yeşermiştir. Asma çotuğundan sonra, incir ağacı ve nar ağacı da yeryüzünde ortaya çıkmıştır. Tanrıların ve onların meleklerinin tohumlarını içinde taşıyan diğer ağaçlar da arka arkasına oluşmuştur. Hem bereketi, hem de yıkımı simgeleyen kadın, Eros'un özelliklerinin oluşumudur.

Kadının şehvetinin üç göstergesi evlilik, doğum ve ölümdür. Kadın cinsel bir simgeciğin taşıyıcısı olup Eros'a bağlı asma, incir ve nar ağaçları ile ilişkilendirilmektedir. Nar aşk isteği veren bir şarap olarak betimlenmektedir. Eros elinde nar tutarken tasvir edilmektedir. Eros'un annesi Aphrodite'de elinde nar ile temsil edilir. Nar ağacına ve nar meyvesine Yunan mitolojisinde doğurganlık anlamı da yüklenmiştir (Bonney, 2000: 233).

Roma döneminde Side'nin tanrıları olan Atena ve Apollo'nun kutsal sembolü nar meyvesidir. Bu meyve gümüş sikkeler üzerinde yerini almıştır (Atlan, 1967: 2). Hem şekilsel, hem de sembolik olarak nar meyvesi Argos sikkeleri üzerinde, şehrin baş tanrı olarak ibadet ettiği Hera'nın kutsal bitkisi, sembolü ve bereket işaretidir (Necatigil, 1988: 27; Beğenç, 1974: 31; Baldiran, 2012: 90). Nar tahta oturmuş Hera'nın sağ elinde bulunur. Metapont'ta ise nar sembolü Persephone ile ilişkilendirilmektedir. Persephone elinde nar tutarken görülmektedir (Beğenç, 1974: 49).

Nar sembolü Thasos ve Trakya Chersones sikkeleri üzerinde de mevcuttur. Sikke üzerinde nar sembolü tek olarak basıldığı gibi, Tanrı Dionysos'un elinde tuttuğu şekilde de basılmıştır. Nar motifinin hem kadın hem de erkek tanrıların kullandığı ortak sembollerinden biri olduğu anlaşılmaktadır (Atlan, 1967: 54).

Athena Dönemi'nde şehrin imparatorluk devri sikkeleri üzerinde, sikkenin her yerinde nar motifi bulunabilmektedir. Athena ile nar sembolü birleştirilmiş ve Tanrıça'nın ayaklarının dibinde, mızrağının ucunda, mabedinin üzerinde de nar motifleri görülmektedir. Çeşitli abideler üzerinde süsleme motifi olarak da kullanılan nar, kıyıya yaklaşan geminin baş tarafında direğin veya sancaktarın tepesinde de yer almaktadır (Atlan, 1967: 53). Ayrıca nar motifi tören eşyalarına yansımış, tahılların saklandığı küpler nar motifleriyle süslenerek bolluk, bereket getirmesi gibi beklentiler içine girilmiştir (Ateş, 2001: 176).

1.4.Uzakdoğu Mitolojisinde Nar Motifi

Bir Vietnam mitolojisinde nar çatlayarak açıldığında, yüzlerce çocuk doğacağına inanılmıştır. Calatchi de yeni evlenenlerin evlerine nar taneleri serpilerek, evliliklerinin devamlılığı, evlerinin bereketli, gelinlerin çocuklarının çok olacağına inanılmıştır (Ateş, 2001: 176).

Japon mitolojisinde adam otu, nar, nilüfer çiçeği aşk tanrıçasının bir şeklidir ve hepsi aynı anlama sahiptir. Tıbbi amaçlarda kullanılabilen, uyuşturucu özellikleri de vardır. Bu bitkilerin bereket getirdiği, doğumlarda kullanıldığı, genç erkek ve kızların birbirlerine aşık olmalarını sağladığı ilaç olduğuna inanılmaktadır. Adam otu elmasının, aşk elması olduğuna inancı yaygındır (Mackenzie, 1996: 146). Hsi-wang-mu'nun dağ sarayında ve Taoculuğun kutsal dağlarında, Taocu ölümsüzlere ve erdemli hükümdarlara şeftali ve narla birlikte altın yeşim taşı iksiri sunularak uzun ömür ve sonsuz yaşam vaat edilmektedir (Esin, 2004: 15'den, Williams, 1960).

2.YÖNTEM

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Tarama modelidir. Öncelikle nar, nar ağacı, mitolojide nar konuları ile ilgili literatür taraması yapılarak konu ile ilgili gerekli bilgiler elde edilmiştir. Nar ile ilgili genel bilgi verilmesinin ardından narın medeniyetlere göre mitolojisi kronolojik tarihsel sıra ile anlatılmaya çalışılmıştır.

Bir tasarım yapabilmek için belirli bir konudan yola çıkmak gerekmektedir. Yapılan kaynak taraması sonucunda narın mitolojik anlamları, sanatsal olarak ele alınabileceği fikrini geliştirmiş ve yaratım kaynağı hikaye panosu oluşturulmuştur. Koleksiyon oluşturulurken, koleksiyonun ismi, hikayesi, hedef kitle, cinsiyet, sezon, stil, malzeme ve renklerine yer verilmiştir. Koleksiyonda narın mitolojik anlamları esas alınarak, şekli, sert dokusu, tacı, zarı, meyveleri üsluplaştırılarak giysilerin tasarımında etkili olmuştur. Öncelikle nar motifli modellerin eskizleri çalışılmıştır. Procreate programı kullanılarak yedi adet model silüete giydirilmiş ve renklendirilmiştir. Her model pafta olarak çalışılmış, paftalarda modellerin teknik çizimlerine, süslemelerine ve kumaş bilgisine yer verilmiştir.

3.MODA TASARIMINDA NAR MOTİFİ

Her toplumun kendine özgü mitolojileri, mitleri, efsaneleri, hikayeleri vardır ve bu mitler temsil ettiği topluluğun kültürünü yansıtır. Mitolojiler toplumdan topluma yaşam şekline göre farklılıklar gösterebildiği gibi insanoğlunun duygularının dünyanın neresinde olursa olsun ortaklıklar göstermesinden dolayı benzerliklerde bulunmaktadır (Akman, Köktan, 2019: 223). Nar motifi ile ilgili mitolojilerde ise bereket, üreme, doğurganlık, güç, saltanat, aşk gibi güzel anlamlar mevcuttur. Nar güzeldir, şifalıdır ve güzelliklerin temsilidir. Güzel anlamlara ve güzelliklere sahip nar motifi, giysi tasarımlarına ilham kaynağı olmuştur. Geçmişten Günümüze Nardan Esintiler isimli koleksiyon, 2022-2023 ilkbahar-yaz kreasyonuna uygun kadın giysileri olarak tasarlanmıştır. Feminin stilde, özel günler için tasarım önerileri sunulmuştur. Pamuklu, saten kumaş, tül, püskül,elyaf kullanılan malzemeler arasındadır. Dok tela kullanılarak sert doku oluşturulmuştur. Yeşil, sarı, kırmızı, beyaz renkler kullanılmıştır.

Çizim 1: Nar Motifli Giysilerin Genel Görünümü

Çizim 2: Hikaye panosu

3.1.Hikaye Panosu

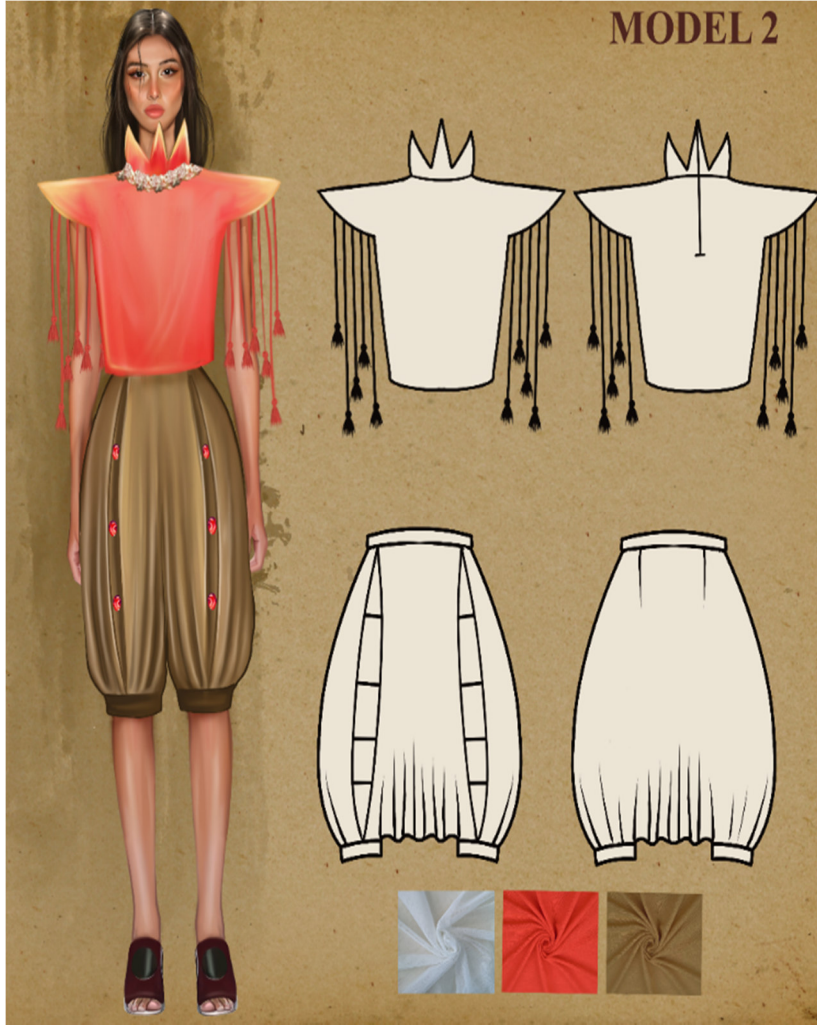
Tasarımın ilk aşaması olan hikaye panosu için nar motifi ve ikonografisini anımsatan materyaller tespit edilmiştir. Materyaller procreate programında düzenlenmiş, hikaye panosunun başlığı ve ilham veren anahtar kelimeler panoya yerleştirilmiştir. Böylece tasarım için ilham kaynağı, araştırmanın sanatsal olarak bir araya getirildiği tablo hazırlanmıştır. Hikaye panosu ve araştırma sonucunda zihinde oluşan olgulara yoğunlaşarak 7 model pafta halinde sunulmuştur.

Çizim 3: Model 1 Paftası

3.2.Model 1

Model 1 pelerin ve etek olmak üzere 2 parçadan oluşmaktadır. Kumaş olarak pamuklu kumaş düşünülmüş, pelerin asimetrik, oyuntulu yuvarlak yakalı ve kısa tasarlanmıştır. Kapanma sağ ön ve omuzda çıtçı (fermejüp) ile sağlanmaktadır. Nar motifli sikkelerden esinlenilerek oluşturulmuş, pelerin ve eteğin dış hatları yuvarlak iç kısım ise sikkelerdeki nar motifinin üsluplaştırılmış hali olarak düşünülmüştür. Anvelop tasarlanan etek, kemerde yer alan fermejüpler ile kapanmaktadır.

Çizim 4: Model 2 Paftası

3.3.Model 2

Model bluz ve şalvar olmak üzere 2 parçadan oluşmaktadır. Pamuklu kumaştan dikileceği düşünülen bluz yuvarlak yakalı, kısa kollu ve sadece yanlardan dikilidir. Omuz kumaş katı olarak düşünülmüştür. Tüm bedene dog tela yapıştırılarak sert görüntü verilmeye çalışılmıştır. Ön ve arka beden bütün halinde kesildiği için yaka oyuntusu sonradan verilmiştir. Sümer ve Mısır mitolojisinde saltanatı ve gücü ifade eden nar, bluzun esin kaynağı olmuştur. Nar dilimleri, taç gibi takma yaka olarak bluzaya dikilmiştir. Kapanma arka ortasından birit ilikle uygulanmıştır. Yaka dikişinin çevresine narın zarlarından esinlenerek büzgülü tül dikilmiştir. Kollardan püsküller sarkıtılarak bluz tamamlanmıştır. Şalvar kısa tasarlanmıştır. Şalvarın önünde pilikaşe yapılmıştır. Bel büzgüsüz, paçalar büzgüldür.

Çizim 5: Model 3 Paftası

3.4.Model 3

Model etek, bluz olarak 2 parçadan oluşmaktadır. Pamuklu kumaştan düşünülen bluz, oyuntulu yuvarlak yakalı, kısa kollu tasarlanmıştır. Yakada nar tanelerini birbirinden ayıran zar, büzgülü tüllerden yapılarak, üç boyutlu düşünülmüştür. Kollarda, mevki ve unvan yazılı olan tirazlardan ilham alınarak nar motifleri üsluplaştırılarak kullanılmıştır. Etek pamuklu kumaştan tasarlanmıştır. Ön ortasında çatlayan nar görüntüsü verilmek istenmiştir. Uzak doğuda narın çatlayarak açılmasının yüzlerce çocuk doğacağına olan inançtan esinlenilerek eteğin ön ortasında yapılan nar taneleri saten kumaşın içinin elyafla doldurulup dikilmesi ve üst üste getirilmesi ile oluşturulmuştur.

Çizim 6: Model 4 Paftası

3.5.Model 4

Elbise pamuklu ve saten kumaştan, asimetrik, robalı, dik yakalı, bele oturan, etek kısmı yuvarlak tasarlanmıştır. Bolluk, bereket ikonografisinden esinlenerek oluşturulan elbisenin roba kısmında birçok nar tanesi üst üste düşünülmüştür. Nar taneleri 3 boyutludur. Saten kumaşın içerisine doldurulan elyaflarla elde edilmiştir. Elbisenin etek kısmında, narın şekli üsluplaştırılarak kullanılmıştır. Elbisenin beline ve eteğine nar zarını temsil eden büzgülü tüller uygulanmıştır. Taç kısmı sağ tarafta, nar taneleri etek ucunda görülmektedir.

Çizim 7: Model 5 Paftası

3.6.Model 5

Pantolon, bluz ve jabo olarak 3 parçadan oluşmaktadır. Pamuklu kumaştan tasarlanmıştır. Bluz asimetrik, kısa kollu, gizli kapanmalı ve dik yakalıdır. Asimetrik bluzun sağ kısmı nar kabuğundan esinlenilerek yapılmıştır. Sert görüntüyü verebilmek için kumaşın içine dog tela yapıştırılması planlanmıştır. Sol tarafta ise üst üste çok sayıda nar tanesi düşünülmüştür. Nar taneleri 3 boyutludur. Saten kumaşın içerisine doldurulan elyaflarla elde edilmiştir. Bluzun kapanması gizli kapanma tekniği ile sağlanmaktadır. Dünya üzerindeki insanların, medeniyetlerin, kıtaların ayrılması, narların tanelerini birbirinden ayıran zarlara benzetilmektedir (Karpuz, 2001: 264).

Gizli kapanmanın üzeri tüllerin büzgü tekniği ile büzdürülmesi ve kapanmaya tutturulması ile süslenmiştir. Gizli kapanma giysiye kıtaları ayıran zarlardan esinlenilerek yapılmıştır. Dik yakanın üzerine gömlek bluz süsü olarak yapılan jabo parçası gelmektedir. Jabo için nar motifi tüm olarak kullanılmıştır. Kapanma arkadan birit iliklerle sağlanmaktadır. Bedenin alt kısmına pamuklu kumaştan dize kadar dar, dizden aşağısı bollaşan, bol paça yırtmaçlı pantolon düşünülerek tasarım tamamlanmıştır.

Çizim 8: Model 6 Paftası

3.7.Model 6

Model elbise olarak tasarlanmıştır. Elbisenin üst bedeninde pilikaşe yapılmıştır. Pilikaşe omuzda ve belde dikişli, orta kısım açık olarak düşünülmüştür. Pilikaşeyi bedende birbirine nar tanesi şekilli düğmeler birit ilikle bağlamaktadır. Ön ortasında da birit ilik ile nar tanesi şeklindeki düğme, kapanmayı sağlamaktadır. Uzak doğu'da erdemli hükümdarlara şeftali ve narla birlikte altın yeşim taşı iksiri içirilerek uzun ömür ve sonsuz yaşam sunulmaktadır. Bu mitolojiden alınan ilhamla nar tanelerinin, narlı tek düğmelerin, birit ilik ile giysiyi kapatması sonsuz yaşama isteği ile örtüşmektedir. Elbisenin alt bedenindeki etek kısmı asimetrik tasarlanarak elbise tamamlanmıştır.

Çizim 9: Model 7 Paftası

3.8. Model 7

Bluz ve pantolon olarak 2 parça olarak düşünülmüştür. Bluz pamuklu kumaştan, dik yakalı, asimetrik, kısa kollu, ön ortasında kapanması bulunan, sol ön bedende ilave bir parça olacak biçimde tasarlanmıştır. Parça yerin altını temsil etmektedir. Hades'in Persephone'ye yeryüzüne göndermeden önce bir nar tanesi yedirmesi, ölüler ülkesine sonsuza dek bağlaması ve narın evliliğin sürdürülmesini sağlayan bir meyve olduğu inançlarından yola çıkılarak bluz tasarlanmıştır. Ön ortasında basit kapanma bulunmaktadır. Kapanmanın üzeri tüller büzgürülerek üç boyutlu hale getirilerek süslenmiştir. Sol önde yapılan ek parça yerin altında yenen narı temsil ederken, kollarda yapılan ipler ve aşağıya bakan nar tacı ölüler ülkesine bağlılığı temsilen tasarlanmıştır. Alt beden için dar pantolon düşünülmüştür. Diz kapaklarında görülen nar motifi dizi çevrelemektedir.

4. SONUÇ

Birbirinden farklı yerlerde yaşayan ve kültürleri birbirinden farklı olan toplulukların mitolojilerinde benzer noktaların olması, insanoğlunun inanma ihtiyacının, dünyaya gelme amacının benzerliği ile açıklanabilir. İnsanoğlu dünyanın her yerinde ihtiyaç ve gereksinimlere muhtaçtır; bu durumda inanç sisteminde benzerliklerin olmasına sebep olmaktadır (Akman, Yavuz, 2019: 223). Nar mitolojisi, incelenen medeniyetlerde, nar motifinin anlamlarının olumlu semboller içerdiği tespit edilmiştir.

İnsanlar korunmak için giyinmeye başlamışlar, zamanla yaş, cinsiyet, çevre, süslenme, sosyal statü kavramları ile giysiler şekillenmiş ve giysiler kültürün önemli göstergeleri arasında yer almıştır. Kültürlerin giyimleri ile sunduğu imgeler yaygınlaşmaktadır.

Nar motifinin her dönemde önemli olduğu sembolik anlamlar içerdiği tespit edilmiştir. Nar motifinin bereket, ferah, saltanat, güç, doğurganlık, evliliğin devamlılığı, evlilikte çocuk sahibi olmak, aşk, uzun ömür, sonsuz yaşam fikrini içeren konularda sembol olduğu yapılan araştırma sonucunda ortaya çıkmaktadır. Gerek kullanım eşyalarında gerekse mimari yapılarda yer aldığı anlaşılmaktadır. Nar Mitolojisinin Moda Tasarımına Yansımaları'nı konu alan bu çalışmada, nar motifi genel bakış açısı ile ele alınmış, tarihsel süreç içerisinde kronolojik sırayla mitolojik anlamları incelenmiştir.

Nar mitolojisinden ilham alınarak “Geçmişten Günümüze Nardan Esintiler” isimli koleksiyon, 2022-2023 ilkbahar yaz kreasyonuna uygun olarak hazırlanmıştır. Feminin stilde elbise, etek-bluz, pantolon-bluz, şalvar-bluz, pelerin-etek kadın giysileri olarak çalışmada yer almaktadır. Nar motifinin tacının, kabuğunun, çatlaklığının, tanelerinin mitolojik anlamlarının farklılığı giysilere yansıtılmaya çalışılmıştır. Tasarlanan giysilerin kumaşları, süslemeleri, teknik çizimleri ayrıntılı olarak ele alınmış, üretime hazır hale getirilmiştir.

Nar motifi ve mitolojik anlamları tasarımcılara, modacılar ve sanatçılara yeni fikirler verecek, estetik öğeler içermektedir. Bu çalışma ile bu noktaya dikkat çekmek istenmektedir.

Çağdaş tasarımlarla farklı kullanım alanlarına yer verilmesi, motifin sürdürülebilirliği açısından önemlidir.

Bu çalışmanın başta moda tasarımcıları olmak üzere konu ile ilgili çalışanlara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Akman, D. M., Köktan Yavuz. (2019). “*Türk Yunan Mitolojilerindeki Yeraltı Alemine Ait Unsurlar*”, **Türk Uluslararası Dil Edebiyat ve Halk bilimi Araştırmaları Dergisi**, Yıl:7, Sayı:19, s.208-225

Ateş, Mehmet. (2001). **Mitolojiler ve Semboller**, İstanbul

Atlan, Sabahat. (1967). **Side'nin Milattan Önce V. ve IV. Yüzyıl Sikkeleri Üzerinde Araştırmalar**, Ankara

Baldıran, Asuman. (2012). “*Yunan Roma Mitolojisi*”, **Mitoloji ve Din**, Editör: Remzi Duran, Eskisehir, s. 82-103

Beğenç, Cahit. (1974). **Anadolu Mitolojisi**, İstanbul

Bonnefoy, Yves. (2000). “Eros”, **Antik Dünya ve Geleneksel Toplumlarda Dinler ve Mitolojiler Sözlüğü**, Çeviren: Levent Yılmaz, Cilt: I, Ankara

Campbell, Joseph. (2015). **Doğu Mitolojisi Tanrının Maskeleri**, Çeviren: Kudret Emiroğlu, İstanbul

Campbell, Joseph. (1995). **İlkel Mitoloji Tanrının Maskeleri**, Çeviren: Kudret Emiroğlu, İstanbul

Çağlıtütüncügil, Ersel. (2013). “*Türk Süsleme Sanatlarında Nar: Form Köken ve İkonografik Anlamı*”, **Türklük Bilimi Araştırmaları**, Yıl:18, Sayı:33, Niğde, s.61-92

Karpuz, Emine. (2001). “*Süsleme Sanatında Nar Motifi ve Konya Örnekleri*”, **İpekyolu Özel Sayı**, Aralık, s. 263-266.

Eliade, Mircea. (2003). **Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi**, İstanbul

Erhat, Azra. (1972). **Mitoloji Sözlüğü**, İstanbul

Esin, Emel. (2004). **Orta Asya'dan Osmanlı'ya Türk Sanatında İkonografik Metinler**, İstanbul

Estin, C.& Laporte H. (2002). **Yunan ve Roma Mitolojisi**, Çeviren: Musa Eran

Küçükaşçı, Mustafa S. (2006). “*Ortaçağda Meyve Sembolizmi*”, Editör: Emine Gürsoy Naskali, Dilek Herkmen, **Meyve Kitabı**, İstanbul, s. 545-559.

Mackenzie, Donald A. (1996). **Çin ve Japon Mitolojisi**, Çeviren: Koray Akten, İstanbul

Naksali, Emine Gürsoy. (2006). **Meyve Kitabı**, İstanbul

Necatigil, Behçet. (1988). **100 Soruda Mitolojya**, İstanbul

Onur, Caner. (1988). “Nar”, **Derim**, Cilt:5, Sayı:4, Antalya, s.147-158

Petit, Leonard. (2009). “*Le Magazine D'art des Plus de 7 Ans*” **Le Monde des Anciens Egyptiens**, No:135, April

Rosenberg, Donna. (2003). **Dünya Mitolojisi Büyük Destan ve Söylenceler Antolojisi**, Çevirenler: Koray Akten, Erdal Cengiz, Atıl Ulaş Cüce, Kudret Emiroğlu, Tuluğ Kenanoğlu, Tahir Kocayigit, Erhan Kuzhan, Bengü Odabaşı, İstanbul

Yılmaz, Cenap. (2007). **Nar**, İstanbul